

Objectiu: Girona, ciutat d'art

L'adquisició de la col·lecció Rafael Santos Torroella ha provocat un intens debat ciutadà i cultural

Han hagut de passar més de deu anys perquè l'Ajuntament de Girona acabi comprant el fons artístic del crític i historiador de Portbou, format per unes 1.200 obres d'autors de renom internacional, a les quals s'ha d'afegir el fons arxivístic i bibliogràfic. Casa Pastors, pendent de remodelar, ha de ser la seu del futur Museu d'Art Contemporani, que també hauria d'incloure obres dels artistes gironins del segle xx.

JOAN VENTURA > TEXT

Quan va morir Rafael Santos Torroella (Portbou, 1914 - Barcelona, 2002), la principal preocupació de la seva dona, Maria Teresa Maite Bermejo, va ser aconseguir que la col·lecció d'art i l'arxiu i biblioteca que havien aplegat al llarg de seixanta anys de vida en comú es concentrassin en un sol lloc, on les obres d'art es poguessin admirar i on es pogués consultar el fons arxivístic i bibliogràfic. Maite Bermejo, una dona de caràcter, ho va intentar amb diferents interlocutors, des de la Residencia de Estudiantes de Madrid -el lloc on a priori hi estaven més interessats, però només per una part del fons-, a les institucions de Barcelona, ciutat on vivien i on va morir ella el 20 d'octubre passat sense haver vist referendat l'acord amb l'Ajuntament de Girona.

El 2001, essent alcalde Joaquim Nadal, va haver-hi unes primeres converses en les quals es valorava el fons

Santos en set milions d'euros. Mort Rafael, Nadal deixa l'alcaldia i l'assumptes es refreda, tot i que, el 2004, el Museu d'Història de la Ciutat organitza una exposició amb una selecció d'obres de la col·lecció Santos, que la tardor del 2003 s'havien exposat al Círculo de Bellas Artes i a la Residencia de Estudiantes de Madrid.

El 2012, Maite Bermejo torna a trucar a la porta de l'Ajuntament de Girona, i l'alcalde Caldes Puigdemont i l'arxiver Joan Boadas inicien les negociaci-

L'adquisició de la col·lecció Santos Torroella és una aposta molt personal de l'alcalde Carles Puigdemont

>> La «Diana» (1922), de Francis Picabia, és una de les peces clau de la col·lecció.

ons que han culminat amb l'acord de ple del 14 de febrer passat, segons el qual s'adquireix el fons d'art per 3,9 milions i s'accepta la donació de l'arxiu (molt important, segons els experts) i el fons bibliogràfic. La sessió plenària va seguir la tònica dels darrers mesos quan el debat sobre l'adquisició d'aquest fons artístic ha transcendit al carrer i ha animat una de les polèmiques més intenses dels últims anys a l'entorn de la política cultural de la ciutat.

ARRIU EL PUNT AVUI.

ARRIU EL PUNT AVUI.

Aprovat pels pèls

L'adquisició de la col·lecció Santos Torroella és una aposta molt personal de l'alcalde Carles Puigdemont. Des del juliol passat ha negociat els suports dels altres partits municipals i només ho ha aconseguit aprovar amb el seu vot de qualitat, i gràcies al suport d'un regidor trànsfuga del PP, Carles Palomares, i les abstencions de la portaveu popular Concepció Veray i del fins aleshores regidor de la CUP, Carles Bonaventura, militant de Rcat i ara al grup mixt. Tot i aquest desgast polític, a hores d'ara s'està pendent de la predisposició dels tres hereus del matrimoni Santos Torroella, que de paraula havien dit que acceptarien la voluntat de la seva tia de mantenir unida la col·lecció.

Acceptar l'herència i pagar l'impost de successions a Catalunya és l'escenari que sempre ha plantejat Puigdemont per facilitar la compra ja que, segons afirma, té l'acord del conseller d'Economia, Andreu Mas-Colell, i del de Cultura, Ferran Mascarell, perquè la dació serveixi per reduir el cost de l'operació fins a 2,3 milions, si tenim en compte els 300.000 euros que la Diputació ja s'ha compromès a aportar. Amb tot, ja

>> *Maria Teresa Bermejo, en una imatge del 2004, quan es va fer l'exposició al Museu d'Història de la Ciutat. A la dreta, Rafael Santos Torroella.*

ha disposat les partides pressupostàries per fer front al pagament dels 3,9 milions d'euros, en sis anys, i hi ha una partida d'un milió d'euros per al primer termini, aquest 2014.

Des del juliol passat el debat ciutadà ha estat permanent. Els mitjans de comunicació han acollit articles i cartes a favor i en contra. Hi ha hagut almenys tres taules rodones per debatre quina posició havia de prendre l'Ajuntament (una convocada pel PSC, una per la CUP i una per TV Girona). A l'Ajuntament s'han celebrat sis reunions de la comissió informativa que es va crear a instàncies del PSC i el PP, i

Un del moments més àlgids del debat va ser quan es va fer públic el manifest signat per una quarantena d'artistes contraris a l'adquisició del fons

un total de disset especialistes en diferents àmbits i disciplines van explicar el seu punt de vista sobre la col·lecció.

Manifest crític

Un del moments més àlgids del debat va ser quan es va fer públic el manifest signat per una quarantena d'artistes i persones vinculades al món de l'art contràries a l'adquisició del fons, que es basaven en una sèrie d'arguments contundents que recollien en l'article «Repensar les polítiques artístiques». Els autors reconeixen que en el fons Santos hi ha obres originals i algunes de remarcables, «si bé en general són peces menors en les trajectòries dels seus autors». Tampoc no estan d'acord a concentrar els recursos en una única opció i hipotecar les necessitats «ja molt desateses del teixit artístic local». Critiquen que l'Ajuntament no té projecte artístic i cultural, i recorden la desatenció de fons com el d'Àngel Marsà, i el fet de no trobar solucions per al fons Espais. Asseguren que les polítiques artístiques han seguit «una orientació força erràtica», i que ara toca alertar «dels perills d'una absència de direcció en la gestió pública de l'art i de

>> *La Casa Pastors, antiga seu de l'Audiència Provincial, està situada davant de la Catedral, un dels indrets més visitats de Girona. A la dreta, «Dona, gat i lluna» (1935), obra de Joan Miró, del fons Santos Torroella.*

l'escassa –si no nul·la– voluntat d'interlocució dels qui tenen responsabilitat d'escoltar i donar respostes».

És evident que es discuteix el model cultural de l'Ajuntament de Girona, tot i que el debat cultural es va neutralitzar en bona part amb les comissions. En canvi, el sector més bel·ligerant a favor de l'adquisició han estat alguns representants del sector turístic que han reclamat insistentment la compra del fons com a revulsiu per dinamitzar la ciutat.

En aquest punt, arribem a l'altra gran protagonista d'aquest assumpte, que és la reconversió en museu de la Casa Pastors, l'antiga seu de l'Audiència Provincial, situada davant de la Catedral. És un palauet renaixentista tan ben situat com necessitat de rehabilitació perquè pugui acollir fons artístics. En una primera aproximació, els arquitectes Fuses i Viader valoren en uns quatre milions d'euros les obres necessàries perquè l'edifici pugui reconvertir el seus espais en sales d'exposicions. En total, són uns 2.300 metres quadrats útils d'un total de 3.600. Un dels aspectes més interessants de les possibilitats que ofereix aquest

espai seria la construcció d'una galeria que connectés Casa Pastors amb l'actual Museu d'Història de Girona, a l'Institut Vell, on també hi ha ubicat l'Arxiu Municipal i on se suposa que podria anar l'important fons arxivístic i documental de Rafael Santos Torroella. Cal no oblidar, però, un dels aspectes més reivindicats en els debats: que el futur museu tingui en compte l'obra dels artistes gironins de la segona meitat del segle xx, com ara Torres Monsó, Marquès, Xargay, Fita, Faixó, Costa, Ansesa..., que a dia d'avui no estan exposats en els museus de la ciutat.

El sector més bel·ligerant a favor de l'adquisició està format per alguns representants del sector turístic

Artistes fonamentals

A la col·lecció Santos Torroella, que està formada bàsicament per art del segle xx, hi ha representades diferents tècniques pictòriques, dibuix, gravat, escultura, ceràmica, fotografia, orfebreria i llibres d'artistes, fins a més de 1.200 peces. El grup més important està format per unes 400 obres, amb noms com Picasso, Dalí, Miró, Nonell, Mir, Sunyer, Manolo Hugué, Casanovas, Torres-García o Gimeno. Les avantguardes del primer terç de segle xx estan representades per noms com Francis Picabia, Juan Gris, Remedios Varo, Norah Borges, Louis Aragon, Federico García Lorca, Maruja Mallo o la seva germana Ángeles Santos. I de la postguerra destaquen els artistes de Dau al Set (Tàpies, Brossa, Ponç, Tharrats i Cuixart), i altres reconeguts artistes com Guinovart, Clavé, Hernández Pijuan, Chillida, Millares, Saura, Zóbel, etc.

Tenint aquests actius, alguna cosa s'hauria de ser capaç d'articular si l'Ajuntament aposta de veritat per endegar una bona política cultural en relació amb les arts visuals en la nostra ciutat, com ho ha fet abans amb el teatre o la música.

Joan Ventura és periodista.